

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 119/2018-13

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 15. februára 2018 predbežne prerokoval sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], Poľská republika, zastúpeného advokátkou JUDr. Ing. Zuzanou Kvakovou, advokátska kancelária, J. M. Geromettu 1, Žilina, vo veci namietaného porušenia čl. 2 ods. 2, čl. 7 ods. 2, čl. 39 ods. 1, čl. 40, čl. 46 ods. 1 a 2 a čl. 52 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7 Sžso 23/2015 z 25. mája 2017 a rozsudkom Krajského súdu v Žiline sp. zn. 21 Scud 17/2014 z 28. januára 2015 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDACTED] [REDACTED] o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 6. septembra 2017 doručená sťažnosť [REDACTED] [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľ“) vo veci namietaného porušenia čl. 2 ods. 2, čl. 7 ods. 2, čl. 39 ods. 1, čl. 40, čl. 46 ods. 1 a 2 a čl. 52 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 7 Sžso 23/2015 z 25. mája 2017 (ďalej aj „napadnutý rozsudok najvyššieho súdu“) a rozsudkom Krajského súdu v Žiline

(ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 21 Scud 17/2014 z 28. januára 2015 (ďalej aj „napadnutý rozsudok krajského súdu“). Sťažnosť bola odovzdaná na poštovú prepravu 4. septembra 2017.

2. Zo sťažnosti vyplýva, že rozhodnutím Sociálnej poisťovne, pobočky Čadca (ďalej len „pobočka“) č. 45781-1/2013-CA z 27. septembra 2013 bolo vyslovené, že sťažovateľovi nevzniklo povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkové poistenie a povinné poistenie v nezamestnanosti ako zamestnancovi REPRUF, s. r. o. (ďalej len „zamestnávateľ“), v čase od 1. februára 2012 do 20. marca 2013 podľa slovenskej legislatívy.

2.1 Rozhodnutím Sociálnej poisťovne, ústredia (ďalej len „ústredie“) č. 17436-2/2014-BA zo 16. januára 2014 bolo odvolanie sťažovateľa zamietnuté a rozhodnutie pobočky bolo potvrdené. V odvolaní podanom proti rozhodnutiu pobočky sťažovateľ namietal hlavne nesprávnu aplikáciu čl. 11 ods. 2 písm. a) nariadenia (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 z 29. apríla 2014 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia v znení nariadenia (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 988/2009 zo 16. septembra 2009 (ďalej len „základné nariadenie“), ako aj spochybňovanie pracovnej zmluvy.

2.2 Rozsudkom krajského súdu č. k. 21 Scud 17/2014-70 z 28. januára 2015 bola zamietnutá žaloba sťažovateľa o preskúmanie rozhodnutia ústredia. Podľa právneho názoru krajského súdu aplikovať základné nariadenie a jeho čl. 11 ods. 1 vo väzbe na čl. 13 ods. 3, ako aj nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 zo 16. septembra 2009 (ďalej len „vykonávacie nariadenie“) je možné iba v prípade, keď osoba vykonáva činnosť zamestnanca, ako aj samostatnú zárobkovú činnosť v dvoch členských štátoch. V posudzovanej veci (podľa krajského súdu) sťažovateľ vykonáva samostatnú zárobkovú činnosť v Poľsku (čo nebolo v konaní sporné) a z vykonaného dokazovania v správnom konaní nebolo preukázané, že by sťažovateľ reálne, fakticky vykonával činnosť zamestnanca u zamestnávateľa, ktorého miesto podnikania, resp. sídlo bolo na území Slovenska.

2.3 Rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 7 Sžso 23/2015 z 25. mája 2017 bol rozsudok krajského súdu potvrdený. Podľa konštatovania najvyššieho súdu „*odvolací súd po preskúmaní napadnutého rozsudku súdu prvého stupňa v spojení s administratívnym spisom žalovaného správneho orgánu dospel k zhodnému názoru ako súd prvého stupňa, že žalovaný správny orgán v danej veci postupoval v intenciách citovanej právnej úpravy, pre vydanie rozhodnutia si zadovážil dostatok skutkových podkladov, z ktorých vyvodil správny právny záver, ktorý aj v odôvodnení napadnutého rozhodnutia jasným a zrozumiteľným spôsobom odôvodnil, a preto jeho rozhodnutie treba považovať za súladné so zákonom. Z uvedených dôvodov v danom prípade boli splnené zákonné podmienky pre zamietnutie žaloby súdom prvého stupňa...*

Na základe podnetu Zaklad Ubezpieczeń Społecznych Sociálna poisťovňa - pobočka Čadca vykonala u zamestnávateľa žalobcu v registrovanom sídle zamestnávateľa REPRUF, s.r.o., Palárikova 76, Čadca, kontrolu zameranú na preverenie reálneho výkonu činnosti jeho zamestnancov, a teda aj žalobcu, na území Slovenskej republiky. Z výsledkov tejto kontroly nevyplynuli skutkové zistenia preukazujúce skutočný, reálny výkon práce žalobcu ako zamestnanca uvedenej spoločnosti na území Slovenskej republiky, keď predložené formálne doklady - pracovná zmluva, registračný list FO, štvrťročná správa o vykonaní prác opatrené vizitkami firiem záznam Inšpektorátu práce Žilina o inšpekcii práce zo dňa 15.03.2013, potvrdenie o zamestnaní (zápočtový list), nepreukazovali čas a miesto vykonania prác, ako ani ich rozsah, žalobca a ani jeho zamestnávateľ - účastník konania, nepredložil žiaden taký dôkaz, ktorý objektívne preukázal skutočné reálne vykonávanie činnosti žalobcu ako zamestnanca na území SR.

Vychádzajúc zo skutkových zistení vyplývajúcich z administratívneho spisu odvolací súd tiež za nedôvodnú považoval odvoláciu námietku žalobcu, že postupu a vydaniu rozhodnutí sociálnou poisťovňou nepredchádzalo spoločné konanie so Zaklad Ubezpieczeń Społecznych, pretože skutkové zistenia práve potvrdzujú, že sociálna poisťovňa v danom prípade postupovala v úzkej súčinnosti s inštitúciou sociálneho zabezpečenia v Poľskej republike a na základe vzájomnej spolupráce, pre ktorú nariadenia EÚ nestanovia žiadnu formu, začala kontrolou preverovať existenciu zamestnávateľa a skutočný výkon práce jeho zamestnancov - aj žalobcu za účelom uplatnenia správnej aplikácie právnych predpisov

vo vzťahu k sociálnemu zabezpečeniu v zmysle základného nariadenia, teda sociálna poisťovňa v konaní postupovala v súlade s čl. 6 a s čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia.

Odvolací súd ako nedôvodnú vyhodnotil aj námietku žalobcu, ktorou namietal porušenie článku 13 ods. 3 základného nariadenia. K uvedenej námietke konštatuje, že pre aplikáciu tohto článku musia byť splnené zákonné hmotnoprávne podmienky v tejto právnej úprave základného nariadenia stanovené a to predovšetkým preukázanie výkonu činnosti zamestnanca na území členského štátu, v danom prípade žalobcu na území Slovenskej republiky. Podľa názoru odvolacieho súdu zhodne s názorom krajského súdu formálne uzatvorenie pracovnej zmluvy medzi zamestnancom a zamestnávateľom ešte nezakladá žalobcovi právo na aplikáciu článku 13 ods. 3 základného nariadenia, pretože uzatvorením pracovnej zmluvy pracovník nenadobúda automaticky status zamestnanca. Vychádzajúc z judikatúry Súdneho dvora EÚ za zamestnanca je potrebné považovať každého, kto vykonáva skutočne konkrétne činnosti, teda ten kto vykonáva skutočnú a efektívnu činnosť. Napokon aj z článku 13 ods. 3 základného nariadenia vyplýva, že výkon práce musí byť reálny.

Vzhľadom k uvedenému odvolací súd dospel k záveru, že sociálna poisťovňa napadnutými rozhodnutiami ako aj súd prvého stupňa v procese preskúmania zákonnosti rozhodnutia nepostupovali v rozpore s právnou úpravou obsiahnutou v základnom nariadení o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia a jeho vykonávacieho nariadenia. Nemožno vytknúť žalovanému správne orgánu, že vo veci nevykonal dokazovanie v dostatočnom rozsahu, nezistil dostatočne skutkový stav veci, pretože formálne doklady predložené zamestnávateľom žalobcu len formálne deklarovali vznik pracovného pomeru medzi žalobcom a účastníkom konania, bez akejkoľvek výpovednej hodnoty o tom, že žalobca ako zamestnanec na území Slovenskej republiky skutočne uskutočňoval činnosti podľa pracovnej zmluvy. Taktiež nie je možné vytknúť žalovanému, že na žalobcu resp. jeho zamestnávateľa preniesol nad rozsah zákona dôkaznú povinnosť, pretože vykonávacie nariadenie v čl. 16 ods. 1, 6 stanoví osobe vykonávajúcej činnosť vo viacerých členských štátoch povinnosť poskytnúť príslušnej inštitúcii sociálneho zabezpečenia informácie, teda samotná právna úprava vykonávacieho nariadenia ustanovuje dôkaznú povinnosť osobe vykonávajúcej činnosť vo viacerých členských štátoch, výkon svojej činnosti preukázať.

Pre správnu aplikáciu hmotnoprávnej úpravy čl. 13 ods. 3 základného nariadenia v danom prípade bolo vyriešenie základnej otázky, či žalobca na území Slovenskej republiky požíval status zamestnanca, vzhľadom k uvedenému preto bolo aj jeho povinnosťou v preskúmovacom konaní predložiť alebo navrhnúť také dôkazy, ktoré by nespochybniteľným spôsobom preukazovali, že na území Slovenska skutočne aj vykonával prácu dojednanú v predloženej pracovnej zmluve. Nepredloženie takýchto dôkazov malo za následok neunesenie jeho dôkaznej povinnosti na preukázanie pravdivosti jeho tvrdení o výkone zamestnania na Slovensku.

Vychádzajúc zo skutkových zistení vyplývajúcich z administratívneho spisu odvolací súd sa stotožňuje so záverom krajského súdu, že neboli splnené zákonné predpoklady pre aplikáciu základného nariadenia - čl. 13 (3), nakoľko nebol preukázaný reálny súbeh činností žalobcu ako SZČO na území Poľskej republiky a zamestnanca na území SR, keď nebolo preukázané, že žalobca vykonáva činnosť ako zamestnaná osoba a činnosť ako samostatne zárobkovo činná osoba v odlišných členských štátoch tak, ako to predpokladá čl. 13 (3) základného nariadenia. Uvedené ustanovenia základného nariadenia predpokladajú skutočný, existujúci súbeh dvoch činností (zamestnanie a SZČO vykonávané v odlišných členských štátoch), len táto skutočnosť môže zakladať postup podľa základného nariadenia (čl. 13 (3)) a aplikáciu uplatniteľných právnych predpisov príslušného členského štátu (hlava II čl. 16 vykonávacieho nariadenia).

S poukazom na uvedené vyššie odvolací súd vyhodnotil za nedôvodnú aj odvoláciu námietku žalobcu, ktorou namietal porušený čl. 14 ods. 5b vykonávacieho nariadenia. Sociálna poisťovňa ustálila svoj právny záver, že žalobcovi nevzniklo povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkové poistenie a povinné poistenie v nezamestnanosti podľa slovenskej legislatívy, na základe skutkových zistení, že žalobca nepreukázal výkon činností zamestnanca na území Slovenska a nie z dôvodu, že výkon práce žalobcu na území Slovenska bol zanedbateľný.“

3. Podľa názoru sťažovateľa otázka, či ako zamestnanec spĺňa predpoklady na aplikáciu čl. 13 ods. 3 základného nariadenia, a teda či je osobou, ktorá zvyčajne vykonáva činnosť ako zamestnaná osoba a činnosť ako samostatne zárobkovo činná osoba v odlišných členských štátoch, je predmetom hmotnoprávneho posúdenia. Z čl. 16 ods. 2 vykonávacieho

nariadenia vyplýva, že uplatniteľné právne predpisy určí inštitúcia členského štátu bydliska osoby, ktorá má podliehať čl. 13 základného nariadenia. Nie je sporné, že sťažovateľ mal bydlisko v Poľsku, a preto na určenie uplatniteľnej legislatívy je príslušná poľská inštitúcia Zakład Ubezpieczeń Społecznych, ktorá (ako to vyplýva z administratívneho spisu ústredia) určila, že uplatniteľnou legislatívou podľa čl. 16 ods. 2 vykonávacieho nariadenia v súlade s čl. 13 základného nariadenia je slovenská legislatíva. S touto skutočnosťou sa však najvyšší súd nevysporiadal.

3.1 Na tomto mieste treba podľa sťažovateľa zdôrazniť, že inštitúcia príslušná na vykonávanie sociálneho poistenia v inom členskom štáte ako určuje základné nariadenie príslušná nie je. Akýkoľvek iný postup by totiž viedol k popretiu cieľa nariadenia, ktorým je okrem iného, aby osoby, ktoré sa pohybujú v rámci spoločenstva, podliehali systému sociálneho zabezpečenia iba jediného členského štátu a aby sa predišlo prekryvaniu uplatniteľných ustanovení vnútroštátnych právnych predpisov a komplikáciám, ktoré by z toho mohli vzniknúť. S ohľadom na uvedené a najmä s poukazom na čl. 16 ods. 1 vykonávacieho nariadenia sťažovateľ namieta oprávnenie pobočky aj ústredia vydať rozhodnutie o nevzniknutí povinného poistenia sťažovateľa, keďže toto nie je v ich kompetencii. V nadväznosti na to je sťažovateľ toho názoru, že už krajský súd mal zrušiť rozhodnutie ústredia, keďže toto vychádzalo z nesprávneho právneho posúdenia veci. Ani najvyšší súd nepostupoval v medziach zákona a o podanom odvolaní sťažovateľa rozhodol v rozpore s ním. V napadnutom rozsudku najvyššieho súdu absentuje odkaz na právne predpisy, z ktorých pri rozhodovaní vychádzal. Nezaoberá sa právnym zdôvodnením rozhodnutia a dostatočne sa nezaoberá rozsiahlymi odvolacími námietkami sťažovateľa, a preto je arbitrárny.

3.2 Všeobecné súdy sa podľa mienky sťažovateľa vôbec nevysporiadali so záznamom č. 34099-2/2003-CA z 8. marca 2013 o vykonaní kontroly zameranej na preverenie reálneho výkonu činnosti zamestnancov na území Slovenskej republiky, ktorého súčasťou (ako príloha) je správa o kontrole, hoci podľa názoru sťažovateľa ide o hlavný podklad pre rozhodnutie pobočky a ústredia. Najvyšší súd tým, že podľa sťažovateľa zákonným spôsobom nevyhodnotil jediný pobočkou získaný dôkaz týkajúci sa kontroly

zameranej na preverenie reálneho výkonu činnosti zamestnancov na území Slovenskej republiky za obdobie od 4. januára 2012 do 26. februára 2013, porušil čl. 46 ústavy.

3.3 Sťažovateľ bez ohľadu na už uvedené ďalej uvádza, že k námietke nekompetentnosti pobočky a ústredia v danej veci rozhodovať, resp. nesprávnemu postupu najvyššieho súdu v tomto ohľade treba pripomenúť, že v administratívnom konaní môže za dôkaz slúžiť všetko, čo môže prispieť k náležitému zisteniu a objasneniu skutočného stavu veci. Z napadnutého rozsudku najvyššieho súdu, ako aj napadnutého rozsudku krajského súdu je podľa presvedčenia sťažovateľa pritom zrejmé, že došlo k akceptovaniu a k „odobreniu“ zjavne nedostatočne zisteného skutočného stavu veci zo strany pobočky a ústredia. Z napadnutého rozsudku najvyššieho súdu podľa sťažovateľa vyplývajú výhrady k tomu, že sťažovateľ bol vo vzťahu k zisťovaniu skutočného stavu veci v administratívnom konaní málo činný a nepredložil dôkazy potrebné na preukázanie jeho argumentácie (týkajúce sa reálneho výkonu činnosti). Všeobecné sudy teda v rozpore s právnou úpravou preniesli na sťažovateľa ako účastníka administratívneho konania dôkaznú povinnosť na preukazovanie okolností dôležitých pre rozhodnutie vo veci samej. Sťažovateľ s takýmto ponímaním inštitútu dokazovania v administratívnom konaní a v konaní pred súdom v rámci správneho súdnictva v žiadnom prípade nesúhlasí. Podľa sťažovateľa je neakceptovateľné a nespravodlivé, aby bol nad rámec „súčinnosti“ povinný v administratívnom konaní čokoľvek preukazovať a dokazovať namiesto orgánu verejnej správy a už vôbec nie v konaní pred súdom v rámci správneho súdnictva, kde sa rozhoduje zásadne na podklade skutočného stavu zisteného v administratívnom konaní. Z napadnutých rozsudkov krajského súdu a najvyššieho súdu podľa názoru sťažovateľa vyplýva tiež to, že zamestnávateľ nemá na Slovensku registrované sídlo a sťažovateľ na Slovensku reálne nevykonáva žiadnu činnosť. K vysloveniu tohto záveru zo strany orgánu verejnej správy však celkom preukázateľne nedošlo po náležitom zistení skutočného stavu veci. V tejto súvislosti je podľa sťažovateľa nevyhnutné zamerať sa predovšetkým na samotnú obsahovú náplň zamestnania sťažovateľa, ktorý vykonáva roznos letákov. Pritom pre zamestnancov (teda aj pre sťažovateľa) sa viedli dochádzkové listy (tzv. raporty), ktoré sú súčasťou administratívneho spisu a celkom zreteľne preukazujú reálny výkon činnosti na území Slovenska. Napriek tomu však pobočka v rámci výkonu kontroly u zamestnávateľa

nepristúpila k doplneniu dokazovania, nevyžiadala si od zamestnávateľa ďalšie potrebné doklady, nepristúpila k výsluchu sťažovateľa ani k inému spôsobu preverenia výkonu jeho činnosti na Slovensku (napr. vycestovaním na miesto aktuálneho výkonu práce, príp. dotazom na adresátov, ktorým sa letáky distribuujú) a neodôvodnene zotrvala na svojich záveroch o absencii reálneho výkonu činnosti sťažovateľa. Sťažovateľ v tejto súvislosti poukazuje na konkrétne rozhodnutia ústredia a krajského súdu v obdobných prípadoch.

3.4 Súčasťou základného práva na súdnu ochranu je podľa slov sťažovateľa aj právo na dostatočné odôvodnenie rozhodnutia súdu, ktoré musí vychádzať z ústavne konformnej aplikácie použitej právnej normy na daný prípad, čo však v tejto veci nie je splnené. V napadnutom rozsudku najvyššieho súdu podľa sťažovateľa absentuje akýkoľvek dôkaz preukazujúci, resp. vyvracajúci reálny výkon činnosti sťažovateľa ako zamestnanca na Slovensku. Neobsahuje ani odkaz na príslušnú právnu normu, resp. konkrétne ustanovenie právnej normy, z ktorej by bol zrejmý dôvod nevzniknutia povinného poistenia. To vyvoláva podľa sťažovateľa veľkú mieru jeho právnej neistoty. Je preto nepochybné, že výklad hmotnoprávnych predpisov uskutočnený najvyšším súdom a krajským súdom je právne neudržateľný a vykazuje značný stupeň arbitrárnosti, keďže nemá žiadnu oporu v existujúcom hmotnom práve. Nedáva jasnú a zrozumiteľnú odpoveď na všetky právne a skutkovo relevantné otázky v danej veci.

3.5 Vo vzťahu k sťažovateľovi došlo podľa jeho slov aj k porušeniu princípu rovnakého zaobchádzania. Jeho zamestnávateľ totiž zamestnáva viacero zamestnancov – poľských občanov, vo vzťahu ku ktorým pri existencii rovnakých podmienok príslušná pobočka Sociálnej poisťovne nerozhodla o tom, že nepodliehajú slovenskej legislatíve. Týmto bol vo vzťahu k porovnateľným spolupracovníkom sťažovateľa uplatnený odlišný postup ako voči sťažovateľovi, hoci ani u nich nebol podľa ústredia preukázaný reálny výkon práce. Na území Slovenska pôsobí množstvo zamestnávateľov, ktorých výkon činnosti nedovoľuje zastihnúť ich zamestnancov v sídle zamestnávateľa, avšak možno predpokladať, že Sociálna poisťovňa u žiadneho iného zamestnávateľa (s výnimkou poľských zamestnávateľov) nevykonala kontrolu reálneho výkonu činnosti.

4. Sťažovateľ požaduje, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„Základné právo [REDAKOVANÉ]... uvedené v článku 2 ods. 2, článku 7 ods. 2, článku 39 ods. 1, článku 40, článku 46 ods. 1 a 2, článku 52 ods. 2 Ústavy SR a čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd rozhodnutím Najvyššieho súdu SR, sp. zn.: 7Sžo/23/2015 zo dňa 25.05.2017 v spojení s rozsudkom Krajského súdu Žilina, sp. zn.: 21Scud/17/2014-70 zo dňa 28.01.2015 porušené bolo.

Zrušuje sa rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn.: 7Sžo/23/2015 zo dňa 25.05.2017 v spojení s rozsudkom Krajského súdu Žilina sp. zn.: 21Scud/17/2014-70 zo dňa 28.01.2015 a vec sa vracia Krajskému súdu v Žiline na ďalšie konanie.

Zároveň si uplatňujeme v tomto konaní i trovy právneho zastúpenia v zmysle Vyhlášky MS SR č. 655/2004 Z.z., spočívajúce v dvoch úkonoch právnej pomoci, a to prevzatie a príprava právneho zastúpenia a podanie sťažnosti Ústavnému súdu SR v zmysle čl. 130 písm. i) Ústavy SR na začatie konania v zmysle čl. 127 Ústavy SR; pokiaľ Ústavný súd bude toho názoru, že predmet sporu nie je oceníteľný peniazmi, odmena právneho zástupcu v súlade s § 11 ods. 3 Vyhlášky č. 655/2004 Z.z. za jeden úkon právnej pomoci je 1/6 výpočtového základu, teda 2 x 147,33 Eur, 2 x režijný paušál po 8,84 Eur, spolu 312,34 Eur.“

II.

5. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané

náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

6. O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti možno hovoriť vtedy, ak namietaným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom orgánu verejnej moci nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať tú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (porov. napr. I. ÚS 105/06, II. ÚS 66/2011, III. ÚS 155/09, IV. ÚS 35/02).

III.

K namietanému porušeniu označených práv sťažovateľa napadnutým rozsudkom krajského súdu

7. Sťažovateľ sa domáha vyslovenia porušenia jeho ústavných práv aj napadnutým rozsudkom krajského súdu.

7.1 Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd a ochranu základných práv a slobôd poskytuje v zmysle ústavy primárne všeobecné súdnictvo („ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a ústavný súd až subsidiárne.

7.2 Z princípu subsidiarity vyplýva, že ústavný súd poskytuje ochranu základným právam a slobodám iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd sa pri skúmaní podmienok konania o sťažnosti riadi zásadou, že všeobecné súdy sú ústavou povolané chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Preto je

ochrana základných práv a slobôd poskytovaná ústavným súdom prostredníctvom ústavou a zákonom o ústavnom súde upraveného konania o sťažnosti subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak o tejto ochrane nerozhodujú všeobecné súdy (porov. mutatis mutandis II. ÚS 13/01, IV. ÚS 102/09). Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany základných práv alebo slobôd môže domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť (porov. I. ÚS 20/02, III. ÚS 152/03).

7.3 Podľa § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde sťažnosť nie je prípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal opravné prostriedky alebo iné právne prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd účinne poskytuje a na ktorých použitie je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných predpisov.

7.4 Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ využil svoje právo podať proti napadnutému rozsudku krajského súdu odvolanie, o ktorom bol oprávnený a aj povinný rozhodnúť najvyšší súd. Právomoc najvyššieho súdu rozhodnúť o odvolaní sťažovateľa v danom prípade nepripúšťa možnosť ústavného súdu rozhodovať o napadnutom rozsudku krajského súdu, keďže odvolanie predstavuje účinný opravný prostriedok ochrany práv sťažovateľa vo vzťahu k napadnutému rozsudku krajského súdu. Vzhľadom na túto skutočnosť ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 25 ods. 2 v spojení s § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde pre neprípustnosť.

K namietanému porušeniu označených práv sťažovateľa napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu

8. Pri rozhodovaní orgánov verejnej moci (t. j. aj súdov) o právach a povinnostiach fyzických osôb a právnických osôb v konkrétnom právom upravenom procese je nevyhnutné akcentovať princípy demokratického právneho štátu formujúce každé konanie. Tieto princípy nachádzame v čl. 46 a nasl. ústavy (právo na súdnu a inú právnu ochranu), ako aj v čl. 6 ods. 1 dohovoru (právo na spravodlivý proces).

8.1 Článok 46 ods. 1 ústavy je primárnou ústavnou bázou pre zákonom upravené konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky príslušných na poskytovanie právnej

ochrany, a tým aj „bránou“ do ústavnej úpravy jednotlivých aspektov práva na súdnu a inú právnu ochranu zakotvených v čl. 46 až čl. 50 ústavy (porov. I. ÚS 117/05). Podľa stálej judikatúry ústavného súdu je účelom práva na súdnu ochranu (čl. 46 ods. 1 ústavy), ako aj práva na spravodlivý proces (čl. 6 ods. 1 dohovoru) zaručiť každému prístup k súdu, čomu zodpovedá povinnosť všeobecného súdu viazaného procesnoprávnymi a hmotnoprávnymi predpismi, dodržiavanie ktorých je garanciou práva na súdnu ochranu, vo veci konať a rozhodnúť (porov. II. ÚS 88/01).

8.2 Súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom účastníka konania, je však povinný na zákonom predpokladané a umožnené procesné úkony účastníka primeraným, zrozumiteľným a ústavne akceptovateľným spôsobom reagovať v súlade s platným procesným právom (porov. v tomto zmysle IV. ÚS 252/04, IV. ÚS 329/04, IV. ÚS 340/04, III. ÚS 32/07).

8.3 Súčasťou procesných záruk spravodlivého rozhodnutia, resp. minimálnych garancií procesnej povahy je, ako už bolo uvedené, taktiež právo na odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany a z ktorého musí byť bez ohľadu na to, či sa odvolací (prípadne dovolací) súd stotožní a inkorporuje odôvodnenie rozhodnutí inštančne nižších súdov, zrejme, že sa zaoberal a vyjadril k esenciálnym otázkam vzťahujúcim sa na ním prejednávanú vec a neuspokojil sa bez ďalšieho so závermi inštančne nižších súdov [porov. napr. Helle v. Fínsko, č. 20772/92, rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) z 19. 12. 1997, bod 60; Rajkovič v. Chorvátsko, č. 50943/99, rozhodnutie ESLP o prijateľnosti z 3. 5. 2001, bod 2].

8.4 K čl. 46 ods. 2 ústavy ústavný súd konštatuje, že táto ústavná norma upravuje primárne právo toho, kto tvrdí, že bol na svojich právach ukrátený rozhodnutím orgánu verejnej správy, obrátiť sa pri zákonom splnených podmienkach na súd, aby preskúmal zákonnosť takéhoto rozhodnutia. Výklad zákona zo strany súdu pri rozhodovaní o splnení podmienok na podanie žaloby o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia orgánu verejnej správy musí rešpektovať ústavné garancie práva na súdnu ochranu. Pri samotnom

prieskume rozhodnutia orgánu verejnej správy správnym súdom sa uplatňujú princípy vyplývajúce z čl. 46 ods. 1 ústavy (porov. napr. IV. ÚS 102/08).

9. K formálnej stránke postupu a vydania napadnutého rozsudku najvyššieho súdu ústavný súd uvádza, že najvyšší súd postupoval podľa procesnoprávnych predpisov vzťahujúcich sa na rozhodovanie o odvolaní, aplikoval na vec sa vzťahujúce právne normy, napadnutý rozsudok bol vydaný vo forme predpokladanej zákonom a obsahuje zákonom predpísané náležitosti.

9.1 K materiálnej stránke napadnutého rozsudku najvyššieho súdu ústavný súd konštatuje, že pri predbežnom prerokovaní sťažnosti nezistil v skutkových a právnych záveroch napadnutého rozsudku nič ústavne nekonformné, čo by nasvedčovalo ich arbitrárnosti alebo ústavnej neakceptovateľnosti.

9.2 Z odôvodnenia napadnutého rozsudku najvyššieho súdu vyplýva, že odvolací súd jasne a zrozumiteľne vysvetlil, prečo nepovažoval za preukázané, že k reálnemu výkonu činnosti sťažovateľa ako zamestnanca na území Slovenskej republiky došlo, a zároveň označil dôkazy, ktoré považoval za relevantné, a zvýraznil, aké závery pri aplikácii konkrétnych právnych predpisov z nich vyvodil.

9.3 Samotné vykonávacie nariadenie v čl. 16 ods. 1 a 6 ustanovuje osobe vykonávajúcej činnosť vo viacerých členských štátoch povinnosť poskytnúť príslušnej inštitúcii sociálneho zabezpečenia informácie, teda samotná právna úprava ustanovuje takejto osobe dôkaznú povinnosť svoju činnosť aj preukázať. Keďže v zmysle čl. 13 ods. 3 základného nariadenia bolo základnou otázkou to, či sťažovateľ na území Slovenskej republiky požíva status zamestnanca, bolo jeho povinnosťou predložiť, resp. navrhnúť dôkazy, ktoré by nespochybniteľným spôsobom preukazovali, že na území Slovenska skutočne vykonával prácu dojednanú v pracovnej zmluve uzavretej so svojím zamestnávateľom. Pokiaľ preto najvyšší súd napadnutým rozsudkom „odobril“ postup správnych orgánov (pobočky a ústredia) v súvislosti s dôkaznou povinnosťou sťažovateľa, konal tak v súlade s procesnoprávnymi predpismi uplatňovanými v jeho veci.

9.4 Keďže reálny (skutočný) súbeh dvoch činností (zamestnanie a samostatná zárobková činnosť) v odlišných členských štátoch nebol vo veci sťažovateľa preukázaný, nemohli byť zároveň splnené ani zákonné predpoklady na aplikáciu základného nariadenia (čl. 13 ods. 3) a v tejto súvislosti ani vykonávacieho nariadenia. Z napadnutého rozsudku najvyššieho súdu je zrejmé, že najvyšší súd neodmietol príslušné ustanovenia základného nariadenia a vykonávacieho nariadenia bezdôvodne aplikovať, ale pri ich výklade dospel k záveru, že v prípade sťažovateľa nebola naplnená hypotéza príslušných ustanovení (právných noriem), a teda neboli splnené podmienky na ich aplikáciu. Ústavný súd na tomto mieste poukazuje na vyčerpávajúce a relevantne odôvodnené závery najvyššieho súdu, ktorý jasne uviedol: *„Odvolací súd ako nedôvodnú vyhodnotil aj námietku žalobcu, ktorou namietal porušenie článku 13 ods. 3 základného nariadenia. K uvedenej námietke konštatuje, že pre aplikáciu tohto článku musia byť splnené zákonné hmotnoprávne podmienky v tejto právnej úprave základného nariadenia stanovené a to predovšetkým preukázanie výkonu činnosti zamestnanca na území členského štátu, v danom prípade žalobcu na území Slovenskej republiky. Podľa názoru odvolacieho súdu zhodne s názorom krajského súdu formálne uzatvorenie pracovnej zmluvy medzi zamestnancom a zamestnávateľom ešte nezakladá žalobcovi právo na aplikáciu článku 13 ods. 3 základného nariadenia, pretože uzatvorením pracovnej zmluvy pracovník nenadobúda automaticky status zamestnanca ... Vychádzajúc zo skutkových zistení vyplývajúcich z administratívneho spisu odvolací súd sa stotožňuje so záverom krajského súdu, že neboli splnené zákonné predpoklady pre aplikáciu základného nariadenia - čl. 13 (3), nakoľko nebol preukázaný reálny súbeh činností žalobcu ako SZČO na území Poľskej republiky a zamestnanca na území SR, keď nebolo preukázané, že žalobca vykonáva činnosť ako zamestnaná osoba a činnosť ako samostatne zárobkovo činná osoba v odlišných členských štátoch tak, ako to predpokladá čl. 13 (3) základného nariadenia.“*

9.5 Odôvodnenie napadnutého rozsudku najvyššieho súdu podľa názoru ústavného súdu nevykazuje znaky nepreskúmateľnosti pre nezrozumiteľnosť alebo pre nedostatok dôvodov, keďže najvyšší súd určitým a zrozumiteľným spôsobom v odôvodnení napadnutého rozsudku zdôvodnil, prečo rozhodnutia príslušných správnych orgánov posúdil ako súladné so zákonom. Na základe dosiaľ uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že

z odôvodnenia napadnutého rozsudku najvyššieho súdu jednoznačne vyplýva, že najvyšší súd sa vecou sťažovateľa riadne zaoberal, že príslušné právne normy interpretoval a aplikoval ústavne konformným spôsobom, rozviedol, akými úvahami sa pri svojom rozhodovaní riadil, a svoje rozhodnutie tiež zrozumiteľne a preskúmateľným spôsobom odôvodnil.

9.6 Na základe dosiaľ uvedeného ústavný súd sumarizuje, že napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu nemohlo dôjsť k porušeniu sťažovateľom označených procesných ústavných práv (čl. 46 ods. 1 a 2 ústavy a čl. 6 dohovoru), hmotných ústavných práv (čl. 39 ods. 1 a čl. 40 ústavy) alebo ústavných princípov (čl. 2 ods. 2, čl. 7 ods. 2 a čl. 52 ods. 2 ústavy). Ústavný súd preto sťažnosť sťažovateľa v tejto časti odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 15. februára 2018